

Latori alsó kendertörő malom a vízikönyv száma XII/12.

A forrás után negyedik sályi malom, a Latori alsó kendertörő pontos helye, vízikerekének méretei nem ismeretesek. A tulajdonjogot igazoló alispáni határozat, a vízikönyv száma, a tulajdonos neve, illetékessége a fölötte és alatta lévő öt sályi malom (Latori alsó malom, Latori felső kendertörő, Alsó Tarizsa malom, Kajla malom, Csákó malom) vízikönyvi dokumentációjából, műszaki terveiből és engedély okirataiból ismeretesek.

Az 1903-ban készült műszaki tervek általános részéből tudhatjuk, hogy a Latori alsó kendertörő tulajdonosa báró Seckendorf Ármin 3/4, Hindulák Györgyné 1/4 részben, mindketten sályi lakosok. A malom tulajdonjogát igazoló alispáni határozat száma: 4021/92 VII 22, a vízikönyvének száma: XII/12

A. Általános rész

A sályi malmok neve alatt összefoglalt összesen 13 vízmű a következő:

F. sz.	A vízmű neve	Tulajdonos	Község	Vármegyei alispán igazoló hat. sz.	Vizikvsz
1.	Latori felső malom	Krokos Istv. Kács 1/10 Bodnár Gy. Mkövesd 1/2 özv.Pinczés Ján.-né Sály 4/10	Sály	Borsodmegye 4005/92 VII 22	XII/8
2	Latori alsó malom	Mint előbbi	Sály	4031/92 VII 22	XII/19
3	Latori felső Kendertörő	Mint előbbi	Sály	4003/92 VII 22	XII/18
4	Latori alsó Kendertörő	Br. Seckendorf Árm. 3/4 Hindulák Györgyné 1/4	Sály Sály	4021/92 VII 22	XII/12

A Latori alsó kendertörő malom – név nélkül – szerepel a harmadik (1869 – 1887) katonai felmérés, valamint a Magyar Királyság (1869 – 1887) 1 : 25 léptékű térképén. A harmadik katonai felmérés térképén mintegy 230 méter a távolság a Latori alsó kendertörő és felső szomszédja, a Latori felső kendertörő között. 2015 nyarán a Sályért Egyesület tagjainak részvételével tartott helyszíni bejárásom a malom helyét nem sikerült pontosan azonosítani. A sályi patak medertisztítására 1922-ben kiadott vízjogi engedélyt 1969-ben visszavonták, a határozat indoklásában az áll, hogy *a tárgyban írt létesítmény¹ helyébe – új tervek szerint – korszerű, új út épült, így a korábbi engedély jelentőségét veszítette.* Ez megerősíti a Latori felső kendertörő (vagy az annak helyén álló) épületében lakó idős asszony 2015-ös helyszíni bejárásunk alkalmával tett közlését, miszerint a Latorba vezető mai aszfaltozott út a régi patakmeder helyén vezet.

¹ A tárgyban írt „létesítmény” a sályi patak medre, pontosabban ennek a község területén átvezető szakasza.

Műszaki leírás, általános rész

A műszaki leírás általános része 13 sályi malmot sorol fel, a tulajdonos(ok) nevének és lakhelyének (illetőségének), az alispáni igazoló határozat és a vízikönyv számának feltüntetésével. E dokumentumból tudjuk, hogy 1903-ben a Latori alsó kendentörő malom tulajdonosai – Krokos István kácsi lakos 1/10, Bodnár György mezőkövesdi lakos 1/2, özv. Pinczés Jánosné sályi lakos 4/10 – 4021/92 VII 22 számmal kapták meg Borsod vármegye alispánjától a tulajdonjogukat legalább 20 évre visszamenőleg igazoló jogerős határozatot. A Latori alsó kendentörő malom Borsod vármegye vízikönyvében a XII/18 számot kapta.

A négy latori malmot – köztük a forrás után negyedikként épült Latori alsó kendentörő malmot – egy, a vadpatak 3+42 szelvényénél az Adriai tenger szintje fölött 193.20 méter koronamagassággal épült duzzasztógát segítségével látták el vízzel, ezt a duzzasztott vizet a latorpusztai gazdák baromitásra is használták, ezért a meder karbantartásából nekik is ki kellett venni a részüket. (Lásd u.o.)

A patak hossz- és keresztzelvényei

A vadpatak hossz-szelvény rajza 1:100 (magasság) illetve 1:10000 léptékben mutatja (30-tól 93-ig) a sályi patak egykori medrét, a 13 sályi malom nevét, a duzzasztó gátak és a közúti hidak helyét, illetve a víz esését az Adriai tenger szintjéhez mért 199 méterről 125 méterig. A vadpatak medrének egykori szélességét, mélységét, formáját 93 keresztzelvény segít meghatározni 1:100 léptékben. A folyásirány szerinti felsorolásban negyedik a *Latori alsó kendentörő malom*.

Helyszínrajz (1903)

Az 1:2880 léptékű, kataszteri térkép alapján készült helyszínrajz 13 sályi malom nevét, pontos helyét, a malomépület és a malomcsatorna elhelyezkedését, helyrajzi számát közli. A folyásirány szerinti felsorolásban a forrás után negyedikként épült malom a *Latori alsó kendentörő malom*. A helyszínrajzon jól látható a 3+42 szelvényénél elhelyezett első duzzasztó gát, amelynek segítségével a vadpatakából a négy latori malmot – köztük negyedikként a Latori alsó kendentörő malmot – vízzel ellátó malomcsatornába terelték a vizet. A második duzzasztómű már a Latori alsó kendentörő alatt, a patak 17+72 szelvényénél épült, ez terelte a vizet a Kurva malmot ellátó csatornába.

Helyszínrajz – részlet (a Latori felső kendertörő és a Latori alsó kendertörő épületeinek pirossal jelölt része kímélés a szerzőtől)

A helyszínrajz alapján a *Latori alsó kendertörő malom* a malomcsatorna bal partján állott, közvetlenül a malomépület fölött árapasztó csatorna vezette a vízfölösleget a vadpatak medrébe.

A malomárok hossz- és keresztmetszévényei és műtárgyak

A Latori alsó kendertörő helyét a malomcsatorna 10 + 84 szelvényénél, 179.97 méter tengerszint feletti magasságban jelöli a rajz. A vízikerek méretéről nincs adatunk. Alsó szomszédja a Kurva malom.